

Қазақстан Республикасында дербестендірілген және превентивті медицинаны енгізудің ұлттық бағдарламасы

Өзектілігі

Бүгінгі таңда әлемде барлық дамыған және тез дамып келе жатқан елдер дербестендірілген және алдын алу (профилактикалық) медицина саласындағы ғылыми зерттеулерге елеулі инвестициялар салуда. Бүгінгі таңда әлеуметтік факторлар мен қоршаған орта факторларының адам денсаулығына ең көп әсер ететіндігі, яғни диета, жаман әдеттердің болуы, физикалық белсенділіктің тұрақтылығы, қоршаған ортаның ластануы, кәсіби әсер ету, табыс деңгейі, білім деңгейі, әлеуметтік орта және т.б. барлық басқа факторларға қарағанда негізгі аурулардың (ЖҚА, онкология, II SD, тыныс алу) пайда болу қаупіне көбірек әсер етеді.

Осы тұрғыда Қазақстан Республикасы бүгінгі күнге дейін жаһандық эпидемиологиялық картадағы, әсіресе созылмалы инфекциялық емес аурулардың эпидемиологиясы (ХНИЗ) тұрғысынан " ақ дақ " болып табылады. Біздің елімізде ХНИЗ медициналық статистикасы стандартталған көрсеткіштерге негізделген, бұл оларды басқа елдердің көрсеткіштерімен салыстыруға, сондай-ақ аймақтық көрсеткіштерге салыстырмалы талдау жасауға мүмкіндік бермейді. Аурудың нақты көрсеткіштері біздің елімізде үнемі жүргізілмейтін ұлттық эпидемиологиялық зерттеулер нәтижесінде анықталуы керек.

COVID-19 пандемиясы зерттеушілерге және жалпы қоғамға бірқатар маңызды практикалық сұрақтар қойды, бұл инфекциядан кейін халықтың пайызы иммунитетке ие, бұл инфекцияның аймақ бойынша және халықтың жеке топтарында нақты таралуы қандай, қандай факторлар жұқтыру қаупін тудырды.

Осылайша, эпидемиологиялық зерттеулер нәтижесінде аурулардың, оның ішінде COVID-19 таралуының шынайы көрсеткіштері ғана емес, сондай – ақ науқастардың қазіргі ауру туралы хабардар болуы, емдеумен қамтылуы және жүргізілетін емдеуді бақылау деңгейі-нысаналы деңгейге қол жеткізу зерделенетін болады. Осының барлығы алынған өлім-жітім көрсеткіштеріне қатысты талданатын болады, бұл медициналық көмектің Халық денсаулығы көрсеткіштеріне үлесі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Мақсаты: Қазақстан Республикасында елеулі ауруларды алдын алуға және оларды емдеуге бағытталған дербестендірілген медицина және қоғамдық денсаулық қағидағары негізінде басқарушылық шешімдер мен цифрлық құралдарды әзірлеу.

Күтілетін нәтижелер: Басқару шешімдерін кейіннен әзірлей отырып, әлеуметтік-экономикалық, психоәлеуметтік және мінез-құлық факторларының Қазақстан Республикасы халқының денсаулығына әсерін эпидемиологиялық зерттеу жүргізілетін болады.

Зерттеу тобы

1. Тұрмұхамбетова А.А. – ғылыми жетекші, м. ғ. д., стратегиялық даму және ғылым жөніндегі проректор
2. Нильдибаева Ф.У.- ішкі аурулар кафедрасының ассистент-зерттеушісі
3. Шерьязданова Д.Н.-ішкі аурулар кафедрасының ассистент-зерттеушісі
4. Парахина В.Ф.-магистр
5. Жанбасинова Н. М. - биология ғылымдарының кандидаты

Жарияланымдар

1. Dmitriy Babenko, Anar Turmuhambetova, Tim Sandle, Antonella Chesca In silico comparison of molecular typing methods for characterization of Staphylococcus aureus // Acta Medica Mediterranea. - 2016. - Vol.32. - P.1651-1657 (IF 0,154; Web of Science)
2. Marchenko, A.B., Nildibayeva, F.U., Sorokina, M.A., Laryushina, E.M., Turgunova, L.G., Turmukhambetova, A.A. Level of FABP3, FABP4, Nt-proBNP and total cardiovascular risk in the population of Central Kazakhstan // Macedonian Journal of Medical Sciences. - 2017. – Vol.5 (1). – P.33-36 (IF 0,162; Scopus)
3. Babenko Д.; Turmuhambetova, А.; Sandle, Т.; Pestrea, S.A.; Moraru, D.; Chesca, А. IN SILICO COMPARISON OF DIFFERENT TYPES OF MLVA WITH PFGE BASED ON PSEUDOMONAS AERUGINOSA GENOMES // Acta Medica Mediterranea. – 2017. - Vol. 33, Issue 4. – P.607-612 (IF 0,196; Web of Science)
4. L. Turgunova, Ye Laryushina, A. Turmukhambetova, B. Koichubekov, M.Sorokina, and I. Korshukov The Incidence of Depression among the Population of Central Kazakhstan and Its Relationship with Sociodemographic characteristics // Behavioural Neurology. – 2017. – Vol.7, Article ID 2584187, 7 pages (IF 1,311; Web of Science)
5. Turgunova, L., Koichubekov, B., Turmuhambetova, A., Sorokinam, M., Laryushina, Y., Korshukov, I., Shalygina, A., Baidildina, B. Biochemical markers of hypertension, prehypertension | [Marqueurs biochimiques de l'hypertension, prehypertension] // Annales de Cardiologie et d'Angiologie. – 2018. – Т. 67(3). – P.161-166 (IF 0,302; Web of Science)

Қол жеткізілген нәтижелер

Кросс-секциялық зерттеудің іріктеме дизайнын әзірлеуге және өлім себептерін зерттеуге қатысты. Қарағанды және Қостанай облыстарының ересек тұрғындарына кросс-секциялық зерттеу жүргізуге ЛЭК-тен мақұлдау алынды. Демографиялық деректерді, мінез-құлық көрсеткіштерін, бар аурулардың тарихын, салауатты өмір салтына бейілділікті, скринингтік тексерулер мен вакцинациядан өтуді бағалауға мүмкіндік беретін, сондай-ақ физикалық тексеру деректерін ескеретін зерттеу сауалнамасын әзірлеуге қатысты. 2017 жылы Қарағанды облысында скринингтік тексеру деректеріне талдау жүргізілді. Қарағанды облысы Денсаулық сақтау басқармасының ресми статистикасының деректері бойынша 2017 жылы нақты елді мекенде басым шараларды анықтау мақсатында елді мекендерді кластерлерге біріктіруге мүмкіндік берген төменгі тәуекел факторларын анықтауға сырқаттанушылық көрсеткіштеріне, скринингтік тексеру параметрлеріне кластерлік талдау жүргізілді.

Потенциалды пайдаланушыларға арналған ақпарат

Алынған нәтижелердің мақсатты тұтынушылары: Қоғамдық денсаулық сақтау